

۵۵۵ قورقود

ادبی مجله

بیرونی‌چی ایل - آلتی اینچی نمره ۵ بیرونی ۴ تومن آیلیق مجله ۳۰/۱۰/۵۹

خان دوستی! آماندی قویما، گلدمی!
دیداری یاماندی قویما، گلدمی!
دودکش کیمی بیرون پاپاق باشیندا،
آغ توکلری بللی دیبور قاشیندا،
آغ توکلری بللی دیبور قاشیندا،
لاب چوق قوچا دیر، بابام یاشیندا،
لاب چوق قوچا دیر، بابام یاشیندا،
بیرون افعی ایلاندی قویما، گلدمی!
کرداری یاماندی قویما، گلدمی!

او خو یا جاق سیز :

- ۱ - دیداری یاما ندی قویما گلدنی (باش سؤز) صفحه ۱

۲ - دنیا علمی فکری دده قورقود ون یار انماسی حقنده ۲

۳ - بیزه شاهنامه عزیزم نه سرگک / منیم گلزار یاشیمدیر او ناجدا یانان ۳

۴ - آذر بایجان خلق آرتیست ریندن (قمرخانم) ۴

۵ - امپر بالیزم صون نفس لرین چکیر، «کویر»، «وروشان» (نثار) ۵

۶ - او نوغا (شعر) / بیزیم وطن (شعر) ۶

۷ - دوستلار یمیزینان (مکتوب لارا جواب) ۷

۸ - آذر بایجان سلسه لریندن : «کوت لار» ۸

۹ - فعله، فعله (شعر) ۹

۱۰ - شاه و قلم (شعر) / چکیل قارا دومان (شعر) ۱۰

۱۱ - زنجان خاطره لری و زندان خاطره لری (کتاب نایپلیشی) ۱۱

۱۲ - دورچال قاوالي اوينا (طنز شعر ح . اولدوز) ۱۲

۱۳ - آذر بایجان نقاشلاریندان : (استاد نجیبی) ۱۳

۱۴ - ساری عاشق (ح . م سادالان) ۱۴

۱۵ - عراق تورک اری (انور اوغلی) ۱۵

۱۶ - دده قورقود بالالاری (انقلابی اوشاقلار اوجون) ۱۶

۱۷ - پروفسور میرزا ابراهیم اوف و دده قورقود مجله‌سی ۱۷

۱۸ - احتکار چیه لعنت (ایلدیرم) / باطبل (نقابی) ۱۸

۱۹ - نگرشی کوئاه بر : خاستگاه (معبدی — مذهبی) « عاشیقلار » آذر بایجان و تحلیل منظومه عاشیق عباس تو فارقالانی - (ح . باپک) ۱۹

۲۰ - گلایه (شعر) / شهید (شعر) ۲۰

۲۱ - یاریشما (مسابقه — درجایش) ۲۱

۲۲ - بیر عسکر دلیندن (شعر) (آغ چاپلی) ۲۲

آپدین لاتما:

یا خین گله، جکده ۵ اینچی
ستون (ستون پنجم) آدلی
نمایش نامد آنادیلده تبریز دد
صحنه گته و مده حاق.

آوز قاپاگی: اپر بالیزم نفاذ آن دنچی چی
آخر یهودی گنجی صفحه رسته خانیهین شکلی
گلن نمره دده ۲۹ به نه مخصوص نزهه
چمنخاردار چی و ق.

شاه اسماعیل خطائی : یازان م . گریانی
گلن نمرداده مجلہ میرین ضمیعہ میں دیر .
(دو کتاب ها ارسی دری افچہ سیندھ یا یازنبلاب)

دیداری یاماندی قویماگلدى

ریگان و سترن فیلم لرینین هفت تیر کشی و کمدی فیلم لرین دلکى بوايکى نوع فیلم لردن اوره نميش تجر بهار لە آغ کاخا آددیم قویدی. مرره(مرحله) باشينا چاتماميش ئوز امپر يا يىستى صفت لرین خلقىمىزە ھەدیه ائتمىش و بىز لرى بىز بىز و حشى سايدى . اىلە بىل كى يادىننان چىخىپ و سترن فیلم لرین وقايعى بىزىم « بىز بىز » با بالار ئيميزين ياشايىشىن يوخ بلتكە ئوز « مەمدن » جد - آبادىنین ياشايىشىن ترسىم اىدىر .

آغ کاخاگىرمەميش خېرىتگار لار دىير لر « ایران نىلار سىزا لەلەكار تەرە هېيج فرق قومۇرلار » و اىتكىزىدە بىر بىزىن قراغى بىلىرىلار .

جواب وئرير : قوى ايش باشىنالىم ، ئا بو وحشى تەرە نشان وئىنم مننن كار ترىن نە فرقى وار ، ولى كاخاگىرمەميش نىن صوفرا ، خلقىمىزىن « جوسىاسى » سى اىلە ئانىش او لوب گۈرۈر و سترن فیلم لرینن « هفت تیر » ئى سەلدى ، بىزىم خلقىمىز ئانىك و توپلار قا باغىندا دايانىب لار . بو دورگى چوماقىن او بىرى باشىن چۈرىپ ، ئوزون دلەتكە نقشىنە سالىپ و دلەتكە بازىقىن اىستىردى گروگانلارى آزاد ائتسىن .

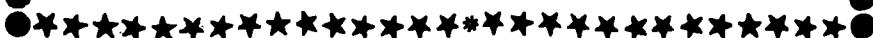
اما خلقىمىز حققىن آلاقادان آياق دالى قويمايد و رىگان گۈردى كى « هفت تیر كش » ليقادان و « دلەتكە » ليقادان ايش چىخماز ، اجبارا خلقىمىزىن شرايىتى نە بويون قويدى .

سسىمەمەز سىسى و ئەرنەلر .

ئىچىن سابىدا قان قارداش - باجىلار ئيميز دان كىكلىق دىلەمېشدىق ، و مجلەن ئىن چىخماسىن او خوجولار ئيميزىن ھەدیه لرینە حاڭلە ئەلەمېشدىق . بلا فالصە آنا دىلەمەزىن قىدىنە قالان لار نىچەنە شهرستان دان متجمەلە: باجىمەز رحىمە محمدى گۈغاندان و قارداشىمىز مەرضى خقىرى و حسین بىر گاشادى و جعفر زادە (مطبوعاتى نىمكى) خوى دان و باشقا شەرتىنالار دان ياردىم ئال لرىن بىزە اوزالسىدەلار . لاکىن پولوموزون آز اولدو قوقۇن گۈرە بو نەرەنى ۳۳ صفحەدە چىخار تەدىق اميدىلە جىك دە كىكلىقىزىن كۆتكەسىمەندە بىز ۲۹ بهمنە خلقىمىزىن شانلى قىامىنا عايد و يېزە نامە چىخار داق و بو تون باجي - قارداشلار دان كى ۴۹ بهمن دن خاطارە عكىس و شعر و باشقا اثرلىرى وار ، اىستىرىق مجلەمەزە گۈندرىسىنلار . ساغ اولا سۈز

اىتدىيگىز نىقدى كىكلىق لارى بۇ شمارە حسابا تو كون

بانك ملي ایران ، حوالە بشعبە مركز تېرىز شمارە حساب جارى ۱۹۰۱۸

دنيا علمى فکرى

«دەدە قورقۇدون يارانماسى حققىينىدە»

كۈچۈدن و تنظيم امدىن :
حمدى تىليم خانلى

يازان :
علم الدين على بيكزاده

①

«دەدە قورقۇد» منظومەسى و اوونون يارانما تارىخىنە دايىر چوقى بازىلىب لا-كىن دنيا علمىن ، خصوصىلە سون دورلىرە آپاردىغى آراشدىرمالار ، ايىھەلى سوودوبى فکرى و ملاحظەلر بىر نقطە دە داما مەحکىم بىرلە شىر :

«دەدە قورقۇد» منظومەسى اسلامىت دن اول و يىسا اسلامىتن بىرېنجى قرنىنيدە يارانمىشىدیر .

يونان عالىمى ، فيلسوف تارىخچى ف. سيمو كاتتا

٦ - ٧ نجى قربىلر قافقاز اطرافى اوදلار دىارنىن ايتامى ، دىنى باخىشلارى عقىدەسى ، معنوى و خلقى كىيفىتلەرنىن بىث ائدەر كى يازمىشىدیر :

«تۈركلر اودى هەرشىدەن مقدس توتور ، هاوا و سويا احترام گۆستەرىر ، تورپاغا تعرىف نەممەلری اوخويور ، گۆيىلری و تورپاساغى يارادانا دا ستايىش ائدىر و اونى تانرى آدلاندىرىرلار... اوئىلار بو تانرى يى آت ، بوجا (ار كىكىزىوه) و قويىونسنان قوربان وئىرير و ئوزلەرنىن كاهنى - مذهبى آدام - او آدام حساب ائدىرلەر كى ، او پىغمەرىلىك ائدىب گلە جىڭى قاباقجادان خېر و ئەر بىلسىن » .

ف. سمو كاتتا تەخمىنأ قورقۇد آتسانىن معاصرى اولىمۇشدور .

عنىجى قرنىن سونلارىندا بىزاشش تارىخىنى يازان بىنلىق طرزى ايلە ياخىنندان قوشۇلۇقدا ياشايان اوغوز تۈركلەرنىن زىنگانلىق طرزى ايلە ياخىنندان

تانيش ايپيش . ف. سيمو كانتانين گئستىرىدىگى بومعنوى كيفيتلر محضر
٦-نجى قرن حادىھلارينن اديي سالنامەسى اولان «كتاب-دەدە قورقود» دا
گىشىش شكلدە ئوز عكسينى تاپير .

عرب استيلاسينا قدر آذربايجان خلقينين ئوز دنياي، عقىدهسى،
اخلاقى معنوى ٿروتى - سازلا سؤزو بير لشديرەن قدرتلى صنعتلى، دىلى

حضرت محمد (صلوات الله علیه و آله و سلم) :

«تۈرك دىلينى ئويىرەنин چونكى اونلار اوچون اوزون
حڪمراً نيق واردىر»

محمود كاشغري :

بو حديث مسلمانلارا تۈرك دىلينى ئورەنمىكى واجب ائدب

و ادبىاتى وارىدى . عربار طرفىندن بومعنوى ٿروتە قارشى قرنلرجە
ھجو ما كىچىلسەدە ، اونى محو ائتمەك ، اونون انكشافىنى ساخلاماق
ممکن او لماميشدىر .

٦ - ٧ نجى قرنلار اوغۇزلارنىن عظمتى ، تۈرك دىلى و اونى
ئويىرەنمه گىن ضرورتى بارەدە محمد (صلوات الله علیه و آله و سلم) پىغمېرىن ئوزونون فىكرى
دققى جلب ائدىر . محمود كاشغلى يازمىشدىر :

آنـدـ ايـچـهـرـهـ كـ سـوـيـلـهـ بـيرـهـ ، منـ بـخـارـانـىـنـ سـؤـزوـنـهـ گـئـوـهـنـىـلـانـ
امام لارىنین بىرىندن و خصوصاً، نىشاپورلى بىر امامدان ائشىتىديم، اىكىسى دە
سندلر لە تصديق المدىرىڭى، پىغمېرىمېز قىامت ايشلىنى ، آخر زمان قارىشىق
لارىنى و اوغۇز تۈركلارىنин او راتىا چىخاچاڭ لارىنى سوپاھەك لە : «تۈرك
دىلينى، ئويىرەنин ، چونكە اونلار اوچون اوزون سوپەر جەك حڪمراً نيق واردىر»
- دىه بويورمىشدور». كاشغارلى بوفىكرە در حال ئوز مناسبتىنى بىلدىرەرەك
علاوه ائتمەشدىر: « بـوـ سـؤـزـ (ـ حـدـيـثـ) دـوـغـرـ وـ اـيـسـهـ، مـسـئـوـتـىـتـىـ اـوـ نـلـارـىـنـ ئـوزـ

لارىنە - تۈرك دىلينى ئورەنمىك چوقىرىڭىلى (واجب) بىر ايش او لور .
قالانى گلن ئەرەدە

ھەنیم گۆز ياشىم دیر او تاجدا يانان

بىر گۈن بىر او بادان گەچىرىدى بىر شاه
يو كىسلدى هەربىاندان ھەم شادلىق ھەم آه
سوروشدى بىر يېتىم بىرىندىن بۇ آن
شاھين تاجىنداكى نە دىر پارلايان؟
او دا جواب وئرى : نە يېلک ئە دىر؟
سون سوز خزىنەدن بىر نمونى دىر
اور - گۆزى قىرىمېش قارى سوپىلە دى
بو شاه چوخ يېتىمین چورھىن يىشى
منىم گۆز ياشىمىدىر او تاجدا يانان
سىننەدە قلبى نىن قانى دىر اينان
گۇر نىچە اىل لىرى شىك سىز - شېھ سىز
قوبۇن لارى قوردا تا پىشىمىشىق بىز
يېتىمین گۆز ياشى آخدىقجا هەر آن
شاھين تاجى آلىپ رونقى او ند آن
يو لو نو آزمىشى، سىۋىسندە پىروين
اينان كى سۆزۈنۈ ائشىتەز سىننە
(پىروين اعتىصامى)

بىزە «شاھنامە»
نە گۈر كىدر ؟

بو ائلين دستانى ، افسانىسى چوخ
شاھى يوخىمۇش كىمى ، «شاھنامە»سى بىر
ساغا . ائل شاعرى بىزە ، فخر ساپىب ،
قلم ايلە نىچە جىت يارادىب
ياشا يالار قورۇچولار دە اينان
رؤياسىندا ، گۈرۈر ، او باخى جنان
گۈز تىكىن طالىعىن اولدوز نا
باخا بىلمىز بۇ گۇنلىقى جەhana
اينان ، دنيادا ، يالناق سۆزۈنۈ
آينالاردا گۈرۈر ، آنجاق أوزۇنۇ
بايقوشۇن گۈزلىرى نوردان قاماشار
سەرىن آل گونشى ، داغدان آشار
قوى دەئىمەد ، سۆزۈمۈ ، بىلسىن ھامى
- بىزە كى شعرە ، يادىن يوخ اينامى
گۈزەنير ، او ، بوقۇرۇ افخارا
- «ھەنر آختارسان : عجم لىرە آرا !
كدرلو ياركىن او ، بىزىم ائل اوجاغىن
معبدىن سۇندورەرك ، شام چىغانىن :
- «بىرەد يانماز بۇ او جاققى ! سوبلاھىپ او
بۇ لوت آلتىندا گۈنۈ ، گۈزۈنۈ او ...
«ياد» بىزىم آستانا ياباسماز آياق
اور نىچە ئورك سۆزۈنۈ آنلايدا ياققى
قوى ، فضولى بىزەين باعچا لارىن
تاپماسىن ، دنيادا ، دوشمان آچارىن
«دەدە قورقۇد» باغى آچىمېش سا چىچىك
بىزە «شاھنامە» عزىزىم ! نە گۈر كى ؟
تەھران ۱۳۴۳ - او لىكىر

چاغرىش شاعرلىرى مجلسىدە

آذربايچان شاعرلىرى يازىچىلار جمعىتى ھەرھفتە ، پېچىشىنە گۇنلىرى ، ساحات «دن
ع» يە قدر ، دانىشىرا خىابانى قىرىت كتابخاناسىندا ، عمومى اجلاسلىرىن كەچىرىرىز .
بىزە بۇ تۈن آذربايچان ادبىياتىن اىستىنلىرى بۇ مجلسىدە چاغرىرىقى

آذربایجان خلق آر تیست لریندن :

قمر خانم (۱۹۰۲ - ۱۹۴۷)

آذربایجان خلق آرتستی اولان قمر خانم ایلک دفعه ۱۹۱۸ نجی ایلده « اوزیر حاجی بیکوف » ون یازدیغی کمدی موزیکال « آرسین مال آلان » نمایشنامه سینده « گلچهره » نقشینده اوینامیشدیر . ۱۹۲۴ نجی درام تئاتر بندا چیخیش روس و غرب در املار بندا

نمایشنامه لر ، منجمله
حق و تردیف) ، « سوبل »
(« فرهاد و شیرین »
(« هاملت » یازانی

ایلده آذربایجان دولت
ایتمیش و آذربایجان ،
اساسلى رول اوینامیشدی
قمر خانم چو خلی
(« پرجادو » یازانی :
یازانی : جعفر جبارلی)
یازانی : صمدوور غون)

شکسپیر) ، (شیلتاق قیزین یوم مو شالماسی) ، (توفان) و (جهاز سیز قیز) دا
اشتراک ائتمیش دیر .
بولی تأسف ، له ۱۹۴۷ نجی ایلده آذربایجاندا تئاتر صنعتیمیز
قمر خانمیین ٹولوم ضایعه سیله اوز به اوز اویلدی .

دوستلار یمهیزینان :

گر گان ، خانم رحیمه محمدی گلگوزلریمیز اوسته ایسته دیگیز مجله لردن اگر الیمیزده
او لاسیزین اوچون گوئندیرین . بیرده سیز یق گوئندردیگیز هدیه الیمیزه چالدی
عزیز دوست دعو ایزدن چو خلی آشکر اندیب فرستیمیز او لدوغو حال الداسیزین
گوژل شهردن رپورتاژ تهیه الده جیبیک . رحیمه خانم اور کمن قان قارداش -
لایمیزین درین و دلو او ادبیات و اینجه صنعت لرین یازین و بیزه گوئنده رین .
تهران : ح - م صدیق ، تبریز : آقای عطا آیه . تهران : آقای هدایت حصاری .
مرند : آقای اقبال صفری . تهران : آقای مجید فر . ههر ری : آقای مهر وندمیاب .
میانه : ع سلامی . خوی : مرتضی حقیقی . زنجان : ع زنجانی . تبریز : پری خانمیم .
سیزین مکتبه لار بیز یتیشیدی ساغ او لاسیز . گینه ده بیزین اوچون
مطالب گوئنده رین .
ساغ او لاسیز .

«امپریالیسم سوون نسلرین چکیر»

«کویر»، «وروشان»

تبریزده صحنه‌ی گتیر یلمش ۳ نمایشنامه

بوآی تبریزده اوج نمایشنامه صحنه‌ی گتیر یلدی. ایکوسی آذربایجانی و بیزیسی فارس دیلینده. «وروشانی» مذهبی گروه‌لاردان «جعفر طیار»، گروهونون هنری بخشی صحنه‌ی گتیر مهشیدیلر نمایش اولینجی گونلرنده چوخلی اشکالات لا مواجه او لموشدو امید گله جکده آرتیق راق تمرین له باشقا نمایشنامه‌لره گؤره ک «امپریالیزم صون نفس لرین چکور» نمایشنامه‌سی کمدیک بیر نمایشنامه او لموش «مشهدی عباد» تائیری آلا - بولا اورادا گوزه چیز پیردی. نمایشنامه‌ده اوینایانلاردان، آد، شهرت، عنوان، رسمي حالدا الله گشتئمه‌دیک. سانکی اشتراکچی‌لاری بیر عده «قاجاق، لار (واردیلر) او لموش و ایندیجه آدلاری بولونسه یاساقلاناچا لار.

ئوزلری نمایشنامه‌نین «گروهی» حالدا دوزه‌لئم‌سونه اشاره ائدیر دیلر لاقن هانسی «گروه» والله اعلم بالحقائق الامور. قولاق گناهکاری او لدوغوموز بوکی «خط اماما» تازا تشریف گتیرەن گروه لاردان بیزیسی ایمش بیری ائله خط امام خط امام سویله بیردی کی ائله بول ایندی ناما ز باشیندان گلیردی، مصیبت‌له ایستادیلر بیز مصاحبه ائداق لاقن «کارت خبرنگاری»، ایستادیلر دئدیک، بابا آتاز رحمته شرچەندی کی، اوونون كله پاچاسی نمته اولا. مجله‌منعنده‌ی کی «خبرنگاری» کارئدا اولا. یېتىدی گؤیىدە بیز او لدوغوموز يوخىدی. بیزدن اصرار «امپریالیزم...» دن انکار، نىچە شاهد گتیردیک قبول ائتمەدیلر. جواب وئردیلر. آغا سیزدن قابان کی «خط امام» اولالار.

دئدیک : بیز رنجبر - گئچ بىر تانەمەریق باها بیز «دهده قورقود» مجله‌سیندن گلەمیشیک اصلا بیز زم مجله‌میزی او خوموسوز ؟

جواب وئریلدى : - آقا مکر بیز آذربایجان او شاغى دئبیریك بىللى دىكى او خوموشوق سیزین مجله‌ده سۆز و موزى يوخىدی بلکه سیز «دهده قورقود» مجله‌سیندن او لدوغۇنۇزى ائبات ائدین. او زون سۇزۇن قىسasى «برهان قاطع» لە «دهده قورقود»، «خط امام» و نهایىتە «سوپر فالانچ او لدوغوموز بىلنىدى و حضراتىن «خط امام»، حنالارىنین رنگى سولدى. «اجازە» مصاحبه وئردیلر. لاكن خلافى بوتۇن مطبوعاتى اصول لار سوال لارى بیز دن آلیب، جواب لارىن فىكلىشوب يازىب، آدرسومىزە گۈندەمك لرىن آنلا تىدیلار.

ایندى گۈزلە، گۈزون وار او لسوون هر گون يىستىندۇقى نا بىماش چىكىرىك آما اگر سىن سارى ياغىنان، تايىدى كۆپن سىز گۈرسەز بیز ده جواب گۈرموشوق.

صونزالار خبريميز اولدى « امپر يا لىز ... » سواللارى « دى تو » اندىب بىو علە كى « ضد امپر يا المىمى » دۇھىل لىرى ئى؟ و حتى بعضى لرىيىدە « شۇونىستى » دىلىرى ئى؟ مەجمۇلە بىو سؤال، « بىز گۈرددۇقكى سۈزىن نەمايشنامەزە كىدى لىرە گلەمېش دىلىر آيا اكىر بونمايش آيرى بىر دىلىدەدە اولسايدى بوجور موققىت قازانما بىلەدىر ؟ » « امپر يا لىز ... » لىرين جوابى : بوجور « شۇونىستى » سوال لارا بىز جواب و ئىرمەرىك ۱۱۱.

ايكانى يېلۇمۇز اولىيى بىر « فەنك سیاسى » آلىپ بىو « امپر يا لىز ... » لىرە گۈندرەدىك تا شۇونىزەن مەتناسىن قانىب و دوغما آنادىلمىزىن و مەدئەتىمىزىن حەرتىن بوجور سارساقلارىدان بوزمايىپ و « سوادىسىزلىق » نەمايشگاھى ترتىب و ئۇرمك لە اوخوجولارى ئۆزلىرىنە گولدورمەسىنلەر، بىز بورادا « امپر يا لىز ... » لىردىن جداً ايستېرىيەك بىزىم سوال لارىمىزى ئۆزۈمۈزە گۈندرە سەنلىرى تا مجلەدە چاب ائتمك لە اوخوجولارىمۇن بىو مەدعىان تازە وارد « خط امـام » منطقىلىيە ياخىندان تانىش اولوب قضاوت ئىسىن لىر .

سوزىرىيمىز صونا چاتاركى علاوه ائتمەلىيەك كى « صحنه» دە اوینا يانالارين مهارلى و صادقانە بىرخوردارى خلقىمىز لە و بىز لە مخصوصاً صحنهنى جالب و گۈزەل حالدا اداھە ائتمەتلىرى و جماعت لە اياق او لىمالارى گۈزەل و ماراقلۇ ائترە ماڭكىدىر . مەتساۋانە چوخ ياخىندان بىو « صحنه اوستوندە » او لانلارلا تانىش او لمادىق لاكىن مهارت و صداقتلىرىن حىن ائتدىق اميدىيمىز و ارىڭىلە جىكىدە بىۋازىر بايجان تاثار باغىندا چىچىكلىنىڭ گىل فەريلە ياخىندان دردلاشاق .

بونودا علاوه ائتمەلىيەق كى انتقادلارىمىزىن جوابلارىن چاب ائتماقا حاضىرىق بىو شرطىلە كى نە ئىنها « پشت صحندە » او لارىن بلەكە « صحنه اوستوندە » او لانلارين امضاalarىلە تا بىر عەدە كى بونمايشنامەنى ئۆزلىرىنامىتىپ ائتماقلا بونون - او نون دىلىنېنچە جواب و گىريلە بللىسىنلەر .

« كويىر » نەمايشنامەسىندىن گوروشومۇز صونا چاتاركى خلقە قوشولوب خلقىمىزدىن نظر آنېرىدىق ، بىر باشقاسىدا بىو ايشى اىدىرىدى : جماعىتىن قاباگىن كىسب انتقادلارىن سوروشوردى . تانىش اولوب ، بىلدىق « كويىر » نەمايشنامەسىنىن كارگىدانى آفای حلىمەدى صداقتله جماعىتىن دانىشىقى و انتقادلارا قولاق و گرمەسى نظر ئەمېزى جلب ائندى بىر دانىشىق ائتدىق كى ، گلن سايى لاردا سىز عزىز اوخوجولارىمىزىن نظرلىرىنە چالدىرىجا ياقىق .

تۈرک اوغلو

بىزىم وطن

مېن - مېن طوفانلاردان گىچىپ
 ئالىم لرى كىبىپ بىچىپ
 آزادلىقى سوپوب سەچىپ
 بىزىم وطن - بىزىم وطن
 فخر ائدىرم آدىنا
 دوشمانىلار ئۇنۇندا دوروپ
 نامىرد لىرە ضربە وروروپ
 سلطان، پاشا، شاهلار قېرىپ
 بىزىم وطن - بىزىم وطن
 فخر ائدىرم آدىنا من
 كوراوغلو تىك قووب يادى
 ئولىدوروب چوخ جىلاڭلارى
 تېرىدېيدى بىداد لارى
 بىزىم وطن - بىزىم وطن
 فخر ائدىرم آدىنا من
 اولوب ايکىھە لر اولانجى
 انسان بىسلر ھە بوجاساغى
 قويماز هەشىچ وقت فالسىن يىاغى
 بىزىم وطن - بىزىم وطن
 فخر ائدىرم آدىنا من

قالاقىي صفحىه ٢٧

او نۇ تىما (ياددان چئخاتما)

عزم سفر ائندىن دلى ناچارى او نۇ تما
 گىئىد دين گۆزەل آمما بو دل افكارى او نۇ تما
 گاھىچە او ياندىقجا شبستانى صفادە
 شول گىچە اولان صحبتى ھموارى او نۇ تما
 واردىقجا شىكىر - خوابا گىرىپ بىتى نازى
 نە زەر اىچەر دىدە بىدارى او نۇ تما
 نوش ائلهدىكىن دەملەر افندىم مى گەل رنڭ
 بو مىستى زەر نوش و الم خوارى او تونما
 آينە دە گۆزەل كىچە قاچان خستە نىگاهىن
 لطف اىلە طبىيا منى بىمارى او نۇ تما
 من صبر ائندەييم درد و غمى هىجرينە امما
 سىنە گۆزەل يىم ائندىكىن اقرارى او نۇ تما
 آغلات مىيىجاقدىن يولا باخدىرىم بىيجاقدىن
 اول وادى تىكار به تىكارى او نۇ تما
 يوخ طاقتىم ايندى منه لطف اىلە افندىم
 دل خستە اشكىن اولان اسرارى او نۇ تما
 «اسرار ٥٥»
 استانبولدا دوغولىدو و ئولىدو (١٧٩٦)
 شىيخ قالىبىن» يانينا گىئىدېب دروېش او لىدو.
 او ستابىدىن يولوندا اىچلى و سەمىمىي غزل اس
 يازدى ٢٠٠ دن آرتىق مولوى شاعرى يېنин حيات
 لارىنى و سەچىمە شعر لارىنى تذكىر، سېنە يېغىدى.

دوسنالار يميزينان

آذربايجان : پرسور عباس زمانوف

بويو ك استاد و آذربايجان شناس پرسور عباس زمانوف بير محبتلى مكتوبدا بىلە يازىر : « نشر ايندىيگىنىز « دده قورقود » مجلهسى نىن آنجاق بىرىنچى شمارهسى ألىمە كىچميسىدىر . اگر لطف ائدبىت او بىرى شماره لرى ده منه گۈزىندرە سىنىز سىزە منتدار او لارام ... » دده قورقود : عزيز قانقارداشى گۈزىل بىيز اوستە اىستەدىگىزىز مجله لرى سىزىن اوچون گۈزىندرىك . آذربايجان ادبياتى انكشافىندا سىزە يېنى موققىت لرى ديلرىك .

تەران : اولىكر

استاديمىز بىر نامەدە بىزىم اوچون موققىت آرزىسى ائدبىت و اىكى قطعە شعر مجلەمىزە گۈزىندرىبلىرى . دده قورقود : اىيل لريوپى ياشاسىن قوجامان شاعر بىيز . عزيز اوستاد مجلەمىزى سىزىن اوچون گۈزىندرىق لاقن بولى ئاسفلە ادارە پست بىزە قايتارىپ اوستۇنده يازدى : « آدرس ندارد » شاعر بىمىزىن ئازا شعرلىرىن و دقيق آدرسىن انتظار ائدىرىپق .

تەران : دكتىر سلام الله جاويىد

دكتىر بىر محبتلى مكتوبدا بىلە يازىر : گۈزە چاتان نىصى آزدىرىمدا ئىدىرىم داهما آرتىق موققىت الده ائدەسىز . دده قورقود : استاد، كىتابلارىز اليمىزە چائدى . شىرپىن خاطره لرىزىن بىزىم اوچون گۈزىندرىن .

ارومىيە : طاهر خليل پور

عريف دوست « دده قورقود » و « دده قورقود اىكىسى ده دوزدىرى .

آذربایجان سلسنه لریندن :

ح . اولدوز

کوتلار

کی «کوت» لارین «جمهور دولت»
لرینین حری ضربه لری ئولكەمیزه
باسغین گلن لری نئجه دارما داغین
اٹتمیش دی .

بیر فرانسلی «انسان شناس» ،

بىر دىشىن كتىپەسىيىندىن (اوتوھكار كتىپەسىيىندىن)
داو نالار (آذربایجانىلار) داھىنچا لاخان
ايلاھلارى و تانرى لار حر يەمنە مەجاواز
لردىيار كى سومرلىرىن سلطنت لىرىن ،
داغلارا آپاردىيلار ،

چو خالى تحقیقات دان صونرا بىلە
نظر و ئىرېرىكى : «لولوبى» لر و
«کوت» لاردان قالان آثار گۇستەرير
كى اوئىلارىن اوخششارلارى ايندكى
آذربایجانىلارا چوخ - چو خىدى .
مخصوصاً او حصە آذربایجانىلارا
كى «شوشما» شهرىنىن اطرافىندا
ياشايلار .

آذربایجان يوردونى تالانچى
دشمن لردن محافظت ائىندىن «کوت»
اىل لری ، اىكىد ، آشور ، باپل

آربائى لر باسغىتىندان اول ،
آذربایجاندا ياشابان قەرمان ائىل لردىن
بىرىسى «کوت» KUT لاردىلار .
«کوت» لار و «لولوبى لر»

LULUBEY اودلار يوردونون ان
اسگى ائىل لریندىن دېرلار .
آربائى لر هجومىندىن قاباق
«کوت» لار ئۆز دوغما يوردلارى
- ايندىكى - آذربایجاندا شوكتى
قدرتلى دولت يارادىرلار .

■ تارىخ يازاللار :
«کوتلارين هجومو» ، اىكى «خلاقىنە
آزادلىق باغيشلابان بىر هجوم ايدى»

بى دولت تقرىباً ايندىكى
«جمهورى» دولت لرینە اوخششار
بىر دولت ايدى .

«کوت» لارين ، آغىر و زنگىن
ادىيات و هنر تارىخ لری واردى .
أليمىزدە قالان آثار گۇستەرير

آذربایجان کوت لارین رهبر لیک
ائدن « انریداوازیر » آدلی بیر
آذربایجانلی قهرمانیدی. اکدلرین
ظالیم شاهی « نارام سین » ئوز

ملی قهرمانیمیز « آنریداوازیر » اکدلرین
ظالیم شاهین قانلى دؤیوشده دیزه -
چوکدوردی.

آرتشیله بیر لیکدە آذربایجانلارین
قاباغينا چېچىش ائدیر .
انریداوازیر آذربایجانلی کوت
اىل لره يورش فرمانین صادر ائدیر.
او دلار يوردنون او رو دلاري يېر -
لریندن قالخیر، قرقى تىك باخىر ،
ائلدىرىبىم تىك شاخىر. قانلى دؤیوش
ميدانى آچىر.

دوشمن لر او لو ، بالارىمېزىن
حربى ضربەلرى قارشى سىندا دىزە

* « اىك » لر هر فرستىن « کوت » -
لارین عليهينه استفادە ئىدىب آغىر
اردولار او ئالارین اوست لرینە چىركەدىلر

چۈكۈر . اکدلرین ظالیم شاهى
« نارام سین » بو چىرىپىشقا ھلاك
اولور .

بىزىم قەرمان اىل لر يېزىن حربى
ضرىبەلرین چىكىن او توھال او رووك
شهرىنین پادشاهى ئوز كتىبەلریندە

قالانى صفحه ۲۲

امپراطور لارا يەلە قونشى ايمىش لىر .
بىو قۇنشولار آذربایجانلilarin
استقلالىن ئىلدن چىخاردىب ئوز لرینە
قول ائتمىكىن ئوتىرى ئىللارينە فرست
دوشىن زمان آذربایجانا باسفىن
ائدرىمىش لر. لا كىن هميشەشكىست
يىتىب وباشى آشاغا او لارمىش لار.
صونرالار گوجلنىمىش آذربایجان
قەرمان « کوت » ئىلى ايلام دولتىلە
بىر اىكىدە آشور ، بابل ، امپراطور
وسونا هجوم ائتمىش دىلر و مدتلىر

الهمىزىدە قالان آثار گوسترىپىكى
(کوت) رىن « جمهور دولت » لرینىن
حربى ضربەلرى ئولكەمىزە باسفىن -
گلن ئىرى نىچە دارما داغىن التەمىزدى

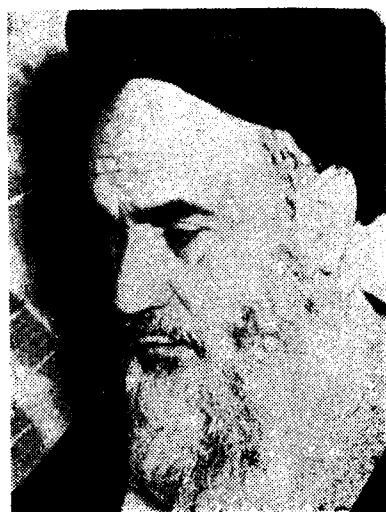
اونلارىن توپراق لارين ئوز ئىللارين
كىنجىزىمىش دىلر .

آذربایجانلارین آشاغى
- جنوب - قۇنشولارى اکدلرايىدىلر.
اکدلرەر فرستىن، « کوت »
لارين عليهينه استفادە ئىدىب آغىر
اور دلار چىركەدىلر.

آذربایجانلار بو هجوم لارا
قارشى آغىر ارتىش ايلە اکدلرە
 عبرت درسى و ئىرمك اوچون ۲۲۰۱
ايل ميلاددان قاباق اكىد توپراقىنا
باسفىن ائدىلرلر .

فوجیہ

هر دوره گلیب اوددا یانان فم_له دی فعمله
آج پولسوز و بیچاره اولان فعله دی فعله
بو سوژ لری من در کثائلدیم حرف امامنان
شاهی قاچودوب، جمهور ائدن فعله دی فعله
کوئرمز باهارون گول لرینی دشت و چمنده
یابدا یسانان و قیشدا دونان فعله دی فعله
جنگک اولدی ازل بهره نی دولتی آپاردي
ایراندا آلان جنسی گران فعله دی فعله
شادلیقدا ، فراغتده هاچان فعله ياد او لدی
بسدليقدا سپر سینه ائدن فعله دی فعله
آلر قبار او لدی جانا گلدی گشجه. گوندوز
جیب پولسوز و دایم نگران فعله دی فعله
دنیاده گوزه ل قصر لری ایلین آباد
آواره و اثر سیز یاشایان فعله دی فعله
بو شعری چاپ ایلر، دده قور قود لزوم او لسا
چون تور کی سوہن تور کی یازان فعله دی فعله
قورتار شعروی ایچ چایبوی «نجارین او غلی»
دنیانی بهشته چو ویره ن فعله دی فعله
نجار او غلی

او ندا کی دیوره
هملت، ملت یعنی
بو ایاق یالین لار
بو زاغه لردہ
یاشا یان لار
امام خمینی

بو مجله تبریز انقلاب دادسراسنیں کتبی اجازہ سی ایله آزمایشی حالدا بوراخئمئر گھمیون مطبوعات تهراندا تشکیل تا پاندان صونرا «رسمی» حالدا بوراخیلا جاقدی

چکیل قارا دومان

چکیل قزه دومان ، چکیل باشیدمان
چکیل داغلاریمدان چکیل داشیدمان
دؤنمەب، دئۇنەرم قان - قارداشیدمان
گۇتور ئۆزۈنکە ئىمت شاختا - بورانى
غۇرى گۇنش بوروسون آذربایجانى

* * *

تهریز آذر ائلی نین قیز میش نریندن
غضبله نیب نعره چکر دریندن
مین اصلاح قوزانار بیر شهریندن
سن بهمن آیندا شانلی تبریزی
سینا ب گوردونگی بو کولمز دیزی

گورهان دئیه نین دیلی کسیلیر
بیبر نفر حق سؤزون دئیه بیلمیری
مین کتاب یازاسان فایدادسی دیر
دو لئین ساسوری مکّر سیلمیری ؟
بیبر نفر حق سؤزون دئیه بیلمیری ؟

نام پیشیرا نام پیشیرا سنے آئی قلم
سوگزو وہ با خمایب یعنی یا زیرسان
با گورہ ک تو کل کندبرد ک گینہ
میچارہ شامی یہ قبر قازیرسان
سوگزو وہ با خمایرسان یعنی یا زیرسان .

۱۳۵۶

م . شامی

شاد و قلم

آخیردا باشیما کلک آچارسان
بوینتو یوغونلارا دوشما قلم
قوی گینن بیر گنجه راحت او توراچ
آماندیر قانیما بولاشما قلم
بوینتو یوغونلارا دوشما قلم

قوی‌گینن مملکت داغیلایانا
سن نهسن آیا زریق سیاست نهادی
دولت نوئی بیلر بخار داغیدار
سن هله بیلمه سن ریاست نهادی
آی قلم سن نهسن سیاست نهادی

فہلمہ لر آج دیلاں سنه نه وار دیر
سن منگر ملتین سؤز دگیه نی سن
حیف سن آ بالام دیلینی ساخلا
لو ناق کی لاب سؤزوون دوز دگیه نی سن
منگر ملتین سؤز دگیه نی سن

دیل باشا بلادیر اشیتماهیس ؟
بلبولي اووز دیلی سالار قفسه
بو سوژى، بابالار دیگب آدامین
باشي سالم قالار دیلی، دینمه سه
بولبولي نوز دیلی، سالار قفسه

سن نهسن ایشله قاریشدی نه دی
ئوزونه رحم ایلله سیناسان قلم
کل الشیوه سؤزوومی گورمه بو ایشه
مین دفعهده منی قیناسان قام
ئوزونه رحم ایلله سیناسان قلم

زنجان خاطره لرى

و

زندان خاطره لرى

۲ - تحلیلی

١

۱ - كتابىن تايپايشى

يای گئچەسى، حياطىدە، يېشلىرىن اوستۇنده اوزانمىشدىق. زندانىن توڭون
هاواسى انسان دويغۇلارين دالغالاندىردى.

«خاموشى» بىنامە سىنه آزجا قالىرىدى. مسلسل أللە پاسبانلار، قصرىن
اوazon وھىبىتلى دام - دووارلارينىن اوستۇنده، تىكالنى سىم لر دالىسىندا دولانىرىدىلار.
يایدا، اوچ آى حقييمىز وارىدى حياطىدە ياتاق. «محمد» يانىمدا اوزانمىشدى
عنانى «افسر پىادە ارتش شاهنشاھى» ايدى. لاکىن «ضد اطلاعات ارتش» بو
آدا صونرا قلم چككىپ يازمىشدى : «خرابكار»

اصلى پروندهسى آذر بايجان و دوغما آنا دىلىمېزى سىتمىگە مربوط او لوردى
ئوزون «آذر بايجانچى» بولوردى و بورابىتەدە بوتۇن «مذھىي-غېرمذھىي» گروھلارلا
رژيم علیهينه همكارلىق ائتمىشدى. بونا گۈرە «رەن دوم ارتش» پروندهدە يازمىشدى :
«فعالىت بە نفع كلىه گروھەيات خرابكار» و محاكمەدن صونرا «حبس ابد باعمال شاقە».«محمد» ياخىندان شەھىد «على محبى» لە تانىشىدى. او نون ھمدورەسىدى.
چو خلى دئمىشدىر بىز «آذر بايجان» عشقىنده زندان چىكىرىك. ايندى فىرىت دىزىنە
جوموشىدى تىرىپە دىرىم .

- محمد ... محمد ...

باخىر او زومە .

- هن . ، . او لدوز ناوار ؟

گۈزون گۈيىدىن گۈتۈرۈر منه تىكىرىز. ياواشجا دىرىم :

- محمد... بىر شعر دىئىشەم حوصلەن وار او خویام
 – اىسراھى گۈزندىكى او لاسا ائشىتىمىشەم او نمنەدى؟ ... «آخلا اى قىزىن خزر»
 – يوخ آيرىسىدى .
 او أل بو أله باخىر ياواشجا چكىلىرى منه سارى دىبىر :
 – گۈزنتە پاسبان كشاھى بىزە باخىر ياواش او خى
 «وان تروى» (ويتناملىق قهرمان) شعرىن او خوپورام. سۆز آچىلىرى يواش -
 يواش «سۆز سۆزى گىتىرىر آرشىن بىزى» مطلب گلىرىچاتىرى شەھىد «على محبى» يە .
 بىردىن محمدىن يادىنا بىرلىك دەدوشۇر :
- اولدوز ياخچى يادىما دوشىدى ، «على» ، «حىدرىبا با» سېكىنە شعر
 دېبىب، كتاب اندىب . آدلى «زنجان خاطره لرى» دى. وئرىب تېرىزىدە شوشەخاندا دا
 (شىشە گەرخانە دە) بىر كتابفروشا ، كتابفروش قورخوب ايندە قدر چاپ ائلمىب .
 من كى حىس ايدم ، ائشىكى او زى گۈرمىيە جاغام ، سن زنداندان چىخاننان سورا
 حىتماً گشت زنجان خاطره لرىن او كتابفروشان آل ... : هاواخ آزاد او لا جاقسان ؟
 – اون ايل حبس وئرىبىر تقرىباً ۵ ايلىن چىكمىشىم ، ۵ ايلدىن صونرا !!!

* * *

زندانىمېز ايکى ايلده دوام تاپدى : من باشقۇ زىندانا منتقل اولىدوم داهى
 محمدى گۈرمەدىم. قاباقجان محمدىدەتىدۇم «صلىب سرخ بىن المللى» گلىب اىستېرسىن
 دىياح بىزى «تبىعىد - زىدان» دان قورتارىب وطنىمېز گۈزندىرسىنلىر . گىداخ
 زندانىمېزىن قالانىن تېرىزىدە سوواق . محمد دەتىدۇم : «تېرىزىدە من زنداندا قالا بىلەرم
 نىيە گىرك دوغما يوردو مدان پىس خاطرم او لسوونقوى اسىر چىلىقىمېزى تەراندا سوواق»
 ۱۳۵۷ اىنچى ايل خلق ارادەسى زىدان لارا باسغىن گلىب دوستاق لار سېنىپ
 زندانىلەر آزاد اولدو لار .

۷ ايلدىن صونرا «شەھ سىز» «قورتولوش نفسىن» چىكدىك .

* * *

بىشىن گۈنىدى ساوا كىيلار تېرىز اھلىن گوللىيە باغلامىشىدிலار . هر طرفىدە
 آتىشىمېدى . باز ارطەفىنە گىدىرىدىك . محمد ، من ، مرتضى ۵۰ نفر مسلح لە «انزلى» دن
 بىزە ياردىم ائتمىك اوچون گالمىشىدى يالىنىز مرتضى آلىنىدە كلاشىنكوف وارايدى .
 قالانى صفحە ۲۳ دە

ح - اولدوز

دور چال قاوالى اوينا

حاجى بىنا احتكارسى دېلنجه دىيىلىبب . بىزىم گىچىن نىرددىكى
 چاپ اندىگىمىز مصاحبە يە مراجعە اندىن

هەركىم چىخىرسا چىخىسىن مىدان مەتىمدى شىطان
 او زوم آياخ داشىدى آختارما مندە وجدان
 « اعلىي حضرت » گىئىنەن من او لۇشام مسلمان
 بوغ قامىشام سقىله ھرىيان گىئىنە بىزىم دور
 « دور چال قاوالى اوينا دوران گىئىنە بىزىم دور»
 شىركەر دەنەنەن ئەندازىن ئەندازىن ئەندازىن
 سارى شىلە سىز قويموشام ارىبعىنى من بالا
 لپە ، دوپى مندەدى حىرت قالىن شورى بايا
 « باخ گۇرگى ھەزماندا مىدان گىئىنە بىزىم دور
 « دور چال قاوالى اوينا دوران گىئىنە بىزىم دور
 بو اولتكەدە آغ تورپۇن ھەركىلەسى اوش يارىم
 سەنون وارونى وجدان سوپەلە منه آى جانىم
 بالدان شىرىن قىند - شىركەر ٣ تۇمنە من ساتىم ؟ ! ؟
 ٥ گۇننە او سازىندا مىدان گىئىنە بىزىم دور
 « دور چال قاوالى اوينا دوران گىئىنە بىزىم دور
 « شاھ » بابامى غصەدن دېغلاذىپ اولدور موسوز
 « خدا يېڭانى » قوودۇز ، « امامى » سىز گىتىر دوز ؟
 بوراخمىبب « امامى » پە آتونا دوز موسوز ؟
 گۈز تېكەمىش بازاردا مىدان گىئىنە بىزىم دور
 « دور چال قاوالى اوينادوران گىئىنە بىزىم دور»
 ناباتى ياغ ويرمىشام مېتاباغا ھا مېتاباغا
 ذرەجە وئرمىم سىزە بىرسەتكە دەندىنماغا
 سىز ايستىر سىز ياغ اگر گىئىنەن توون قورباسغا
 گۈيدىن اگر قاب ياغا جىراڭ گىئىنە بىزىم دور
 « دور چال قاوالى اوينامىدان گىئىنە بىزىم دور»

آذربایجان نقاش لاریندان :

استاد نجیبی

«نجیبی» نین يارادىچىلىغى حاقىندا دانىشاندا ، اوئون زنگىن
ھەرى خزىنەسىنەن سۆز آچاندا ، اىلەك دفعە گۈركە بىر اينجە صنعت
خادامى آدلاندىرىپ ، سوئىرا صنعتكار ئىلارىلە ظريف روخونىدان
سرچشمە تونان بىدىعى اثرلىرى حاقىندا دانىشىق ائدە سن !

«نجیبی» رساملىق عالىمینىن بوتون ساھەلریندە چالىشار كن ،
«سیاسى طرح» ساھەسىنە اوئون ماراقلى يارادىچىلىقى ان بويوك
مقامە صاحب دىپ ! گور كەملى صنعتكار طرح لریندە ، تىكىچە امپریالىزمە
قارقىش - نفترت بىللەمە يە كفایت لە يېپ ، دونيا خالقلارىنى امپریالىزمە

قارشى مبارزە يە دعوت ائدىپ . امریكا
امپریالىزمى نىن توطىھە لریندن پىردى
گۇزى توروب ، خىلقلىرىن اسقىلانما ،
آزادلىغىنا ان يو كىشك قىمت و ئىرير
بىتلەلىكىلە گەنجىچ صنعتكارىن خلاقىقى نىن
تارىخى بىر رىل اويناماسى آيدىن
نظرة چاتىر ...

حىرىتلى اخوجولاد !

گۇزىزون قاباقىندا كى طرحى
چاپ ئىلدرىكىن ، سۆز و ئىرېرىكىڭىن
نۇرهەرە «استاد نجیبی» ايلە مصاحبە
مېز اولا ، و استادىن طرح لریندن داھا
آرتىق استفادە ئىدەك !

استاد نجیبی ستارخانىن بوطرىنى
اىسرا ان جىھەورى سەنین اسکەن سالارىن دەن
اوستوندە جاپ او لمادقان ئوتىرى جىكە و شىدى
لاكىن سوئىرا معلوم اولدى كە مسئۇل مقامالار
تىعەم توتۇوشلار كە ھىچ بىن شخصىتىن
عىكىسى يۈل اوستوندە جاپ او لەھاسىن .

ح - م ساو الان

ساري عاشيق

۱۷ - اينجي حصرده ياشامان عاشيق صنعتكار لاريميزدان بيرىده ساري عاشيقديز . ساري عاشيقون آنادان اولماسى ، وفات ائتمىسى حقىقىنده معلوماتىمىز يوخودور . قارا باغىن « زىنكە زور » موالىيىدا (كوله بورن) آدىلى كىندىه ساري عاشيقىن قىرىداردىن . قىرىن اوزىزىنده ساز شىكلى چىكمىشدىز . عاشقىلار سارى عاشيقىن حواتى حقىقىنده قىما بىر داستان سۆيىلەپىرلر ، كوبىا اوتون « ياخشى » آدىلى بىر سوگىايىسى اولموش ، ياخشى نىن « يامان » آدىلى قارداشى عاشيقىن بومۇجىتىنە خىدەتكىمىشدىز . ساري عاشيقىن بىر باياتى سى گللىپ بېزە چاتىمىشدىز :

ترىنى ترسىنە قوى
عاھىپىنى ترسىنە قوى

من عاشق ترسىنە قوى
« ياخشى » ئى قبلە سېنە

خەمپىن باياتى اىلە علاقىدار بىلە داپت دانىشىر لاركى ، كوبىا عاشيقىن د ياخشى نىن قىرىلىرى

اوز - اوزىدىر . بودا عاشىنەن وصييىتىنە گۈرە دىر سارى عاشىنەن ياخشى ايله باغلى اولان باشقا باياتىلارى واردىر :

عاشقى ياما ناسكىلە

د ياخشى » « ياخشى » ياكىندە

دردىن ياما ناسكىلە

يامان « ياما نا » گىلە

سارى عاشق لېرىك (دىباعى غزل معنالى) بىر صىنتكار اولموشدور .

او اساسا باياتىلار يازمىشدىر . بو ساحده اوچوخ مهارتلى اوستاد اولدوغوندان باياتىلارى حىصلر بويو خلق باياتىلاريندان سەچىلەمەميش اونلاردا قارىستىشدىر . بو باياتىلارين بىرىندە مشهور آذربايچان شاعرى « نومى » نون آدى چكىلىر .

گۈزەلىك صوى ئىلەندىر

نىمىي تك بو عاشيق

شاھما را صوى ايلاندىر

يولوندا صوىو لاڭدىر .

سارى عاشىنەن باياتىلاريندا گۈزەل تىبەلر و بىز تىبەلر و جىئناس لار اىشلەدىلموشدىر :

قانلى گول

يئمىش بولبۇل باغرىنى

قانلى سەوين ، قانلى گول

چىغەميش آغزى قانلى گول

آنچاق سارى عاشق يالىنەن باياتىلارى يازما مىشدىر . اونون بىر سەھرا گۈزىللەمۇر تىجىلىرى دە اولموشدور .

قارا قاشىن اوخدور كېپىرىتىن آلماز

هارامدان اوخلاسان ، يارام ساغالماز

گىئىدەر بولگۈزەلىك ، سەنە دە قالماز

اگىرچى سرخوشسان آيىل ، آ ياخشى

منى سەنە عاشق ئىندى يارادان

سەى (سىك) رقىبىي حق گۈزە أورسون آرادان

ايستەپىرسن خبر توڭىلىن سارادان

يول لارىندا منم ساڭل ، آ ياخشى ...

عاشق اىل - اوبا آرامىندا « حق عاشيقى ، تانمىش و بو آدلا چوخ مشهور ايمەش .

سارى سۈزىدە رىنک مەناسىندا يوخ بلکە اورە گىنەن ھېمىشە سەھو كېلىسىنە سارى اوغا مىسىزلىرىدىن .

عاشق قېرىي اىللەر بويى خلقلىرىن زىيارتكاھى اولموش ، بودا هىرىشىن زىيارەت گلەرمىش لە .

عاشىنەن قېرىي باشقا قېرىلدىن سەچەلىر اوونون اوزو قبلەي يوخ بلکە حكىرى چاىيىن ، شرق

ساھلىمەن تېھنىن باشىندا اولان ياخشى نىن قېرىي سارى باسىلىمەشدىر . بودا عاشىنەن وصييىتىنە گۈرە

* ايراق : ئۆزاد .

عراق تور کلری

قونشو عراق ئولتكىسىنده ان آخىر باسقلى و ظلم آلتىندا ياشابان بير ميليوندان چوق آذرى تورکلرینين وضعىتىنە قسا بير باخيش :

۱۳۴۷ ده عبدالكريم قاسم
كودتا ائدب اىكىنجى فيصلى تختندن
سالدى ، لىكىن تورکلرین حالىنە
گىنە تقاووت اىلە مەدى ، همان آش
اولدى همان كاسا .

سوونرالار بعث حزبى ايش
اوستە گلادى و بو آرادا ملامەصفەنى
بارزانى مناسب قدرت الەكتىردى
گىزلىنجه تورکلەر پىشنهاد اىلەدى
كە تورکلەر - كىردىلر بير اوپسون
و مر كىزى كر كوك اولماقلابراپر
بىر كىرد حكومتى قورسونسلاپ و
بارزانى ئوزى رئيس جمهور و
تورکلەرنى دە نىخست وزىر تعىين
اولونسون و توركىلار بىر تىكلىفى
قبول اىلەمە دىلار و بعث حزبى بو
آرادا ئوزىنى ضعيف حس ائدىنجه
۱۳۴۸ شمسىدە تورکلەر چ-وق
قانونى حفلەر و تەركە باشلاپدى او
جمله دە توركى مدرسه ارىننە توركى
تەرىپس و كر كوك رادىپ و تلو -
يىزىونىندا توركى بىنامە لرچو خالدى
روزنامە و مىجمۇعە انتشارىپسا و

۱۳۱۱ شمسىدە عراق اراضىسى
و خلق لرى انگلليس استشمار چىلارنىن
ادارەسى آلتىندا قصور تو لدى و
بىر نجى فيصل مەملەكتىن ادارەسىن
الىه آلدى و بو دورە دە قدىمىكى
كىيمى توركىلەقان او تدور دولاپ .
مېلا كىردىلر اىلە ارمەنلىر تۈز آنا
دىللەرین او خويى سوب يازا دېقلارى
حالدا تورکلەرى بو نەمتەن محروم
قىلىدىلار حتى مدرسه لىرە توركى
دانىشماق داهى قىدغۇن اولدى و
بىر توركون ھىچ بىر زاما زوزارت
مقامينا وارتىشى رتبىيە حقى او لىمادى .
داها بىتى او كە كر كوك نفت
پالا يىشگاھىندا ارمەن ، آسورى و
كردار ايش صاحبى اول دولاپ ،
لىكىن نفتىن اساس صاحبى كر كوك
لولر بىكار قالدىلار و قارا قىزىل
(نفت) تورکلە سعادت بوق بلکە
فلاكت منبى اولدى و شاعر بو
بارەدە نو گۈزىل دەئميش .

فقط ايدوه كە بونجا قابلەت واركى سندە
ئۆز اولادىن پېيشان غېرە دەدارسان كر كوك

اڭرى و تەحقىقاتى تقدىرە شايانىدىر
و ايندى يە قدر ۳ جىلد اوچونجى
دفعە چاپ او لمىشىدىر و آيرىجا ۳
اڭرى داها كىر كوك آنا سۆزلىرى
كىر كوك هاوالارى ، آرزو قىمىرى
مئلى آدىندا چاپدان بىر اخىلىمىشىدىر.
قلم توتان بارماقلارى يورولمايان
مەحقق كىر كوك كىدا چاپ او لان آفاق
و بشىر آدلى روزنامەلرین سىرىدىرى
او لموشىدىر .

شاعر ئۆزى حقوقچى و عرب
دېلىن ياساخشى بىلسى بىر ادبى
شخصىتىدىر .

اشاغادا كىر كوك و او رادا
ياشىيان انسانلارين فولكلورىندان
نمونە و ئۇرىرىك .

كىر كوك شىرىن كىر كوك
ياراتى ايرىن كىر كوك
دەس قاف داغى ارىر
دردىنин بىرىنى كىر كوك

كىر كوك ، ویران كىر كوك
آلتى نفت و گەن كىر كوك
عالە خېر و ئەردىن
بىزە غەم و گەن كىر كوك

كىر كوك غەلى دىرى گۈلەز
درەينى كېمىسە بىلەز
ملەتى باش اپىدى
يادلار ووراندا دىنمز

فالانى صفحە ٢٥

جمعىت قورماغا اجازە و ئۇرىلىدى .
اما ائلە كە بىعە حزبى اقتدارنىن
پابەلرىن مەحكمەنتى و بارزانىنى
شىكست و ئىردى اونىدان سونرا
توركىلەر چەسەن ماساغىن او بىاشىن
چەنۋىرىدى ، بوتۇن وعدە اندىلەن و
وئرىلىن حەقلى دالى آلىنىدى و تورك
مەعلمەر عرب منطقەلرینە گۇندرىلىدى
روزىنامە و مەجمۇعەلر باغانلىنى و
بعضى يېرىلى توركىلەر زورلا
آىرى منطقىيە كوج ائلەتىرىلىدى و
يېرىلىنده عربلەر ساكنن اولدى و
كىر كون كون آدى (التيم) دىيە
دىشىلىدى و تورك روشنەتكەرلىرى
قارا زىنداشلارا آتىلىدىلار و بىلە
لېكىلە ملى معنویيات تۇلدۇرولدى .
كىر كوك توپراغى ئۆز خەلقىنە و
تورك دىناسىينا يوزلەر لە شاعر و
يازىچى يەشىدىرىمىشىدىر و يەشىدىرە
جىككىدىر .

او توپراغىن لابق او لادلارىندان
بىرى عطا درزى باشىدىرى و او سون
نسلىن ان دەگەرلىسى و پېشىگىن بىر
يازىچى و تارىخچى سېدىرى و
توركىيەدە و شمال و جنوب
آذربايجاند انانەنمىش بىرمەحقىقىدىر .
شاعر بن كىر كوك بىساباتىلارى

پادشاهلارین تىكدىكلىرى قىصرلىرى
يىش اىلە يىكسان ائدىردىلر اكىدە
ياشايىان يوخسول طبقەلرىنە بو
«كوت» لارين هجومى بوللى خېر
ائتىدى حتى چو خىلى، تارىخ يازانلار
بو واقعىتە اشارە ائدىب يازىرلار
«كوت لارين هجومى اكىد خلقى
ايچىن آزادلىق باغىشلادان بىر
هجوم ايدى»
ملى قەرمانىمىز اولان انرىدا -
وازىرین انتقامى حملەسى اكىد و
سومرلر علیهينە باشقما اشغالچىلار
آلتىندا ياشايا بىلمىز و آذربايچان
نىلارىن اختيارى تۈز ئۆز ئۆلرینىدە
او لمالى گىركىدىر .

سون

بابالارىمىزدان بىلە يازىر :
- (اونلار) . « داغىن چالاغان
ايلان لارى و تانرى لار حىرىمینە
متىجاوزلردىلر » كى « سومرلارين
سلطنتلرین داغلارا آپاردىلار ». -
البته بوسۇزلار بىر قانلى دوشمن
دىلىجە يازىلېب لاكىن بىر واقعىت دن
پرده گۇئىتورور كى ظاليم شاهلار
نىچە بىزىم قەرمان بابالارىمىزىن
حرىپى ضربەلىرىندەن هراس لارى
وارلارىدى .
« كوت» لارين سومرلارىن
سلطنتلرین دارما داغىن ائتمىكلىرى
بو خسول و زەھىنکىش طبقەلرین
نفع لرىنە ايدى .
اونلار ئۆزلرین « تانرى » بىلەن

ساري عاشيق

اولوبىدى ، همان باياتىنин آيرى روایتى ،

من عاشيق ترسىنە قويون

ياخشىنى قبلەسىنە

منى ترسىنە قويون

ساري عاشقىنەن كتابىندا ۳۶۵ باياتى و ۸ قوشماسى واردى .

سون

قايناقلا : منابع :

اي باييف و پ - افندىييف يازان « آذربايچان شفاهى خلق ادبىاتى » معارف
نشرىاتى ۱۹۷۰ و ساري عاشيق « شعرلر » كتابىنин متن و باشى مۇزۇندىن يازانى اهلىمان
آخوندوف « آذربايچان دولت نشرىاتى ۱۹۶۶

زنجان خاطرەلرى و ...

بىز ايسە بوزى سالمىشىدىق بىر نفر تۈزۈن بىزە چاندىرىدى .

- قاباقدا ... ساواكى وار ... من تانىرام تىز گىلن ايندى قاچار .

قاچېرىق، دورلىرىك. مرتضى كلاشينكوفون ساواكىنىن گۆرە كىنه قوپوب.

ساواكى اىستىر دانىشىپىن . اذان و ئۇمۇر . جىب لەپىن گۈزى . بىر كارت تاپىر . آل -

اياقى مىست ساواكىنى بوراخىر :

سورو شوروق :

- كارت نە كارتىدى ؟!؟

تونگون جواب و ئۇرۇر :

- امان نامە . !!!!

حرص بىاغىر ساقىمىزى كىسىر ساواكىنىن بىزىم «خراپ» او لمامىز اىچىن
تەسخرونما . شوشى خانا قاباقدادى . گۆزۈم بىر افسە ساناشىر .

محمد «على» يادىنا دوشور منىم «زنجان خاطرەلرى». بىرلىكىدە شوشى خانىيە

طرف يوللانىرىق . هەكتابىغۇرۇشدان سورۇ شوروق :

- آ بېغىشلىپىن تىرىپىأ ٧ - ٦ اىل موندان قاباخ بىر افسە حىدرىبا با سېكىنندە شعر

دىنېپ چاپ او لماقا سېزە و ئۇمېپ كى؟ كتايىن آدى «زنجان خاطرەلرى» دى .

بعضى تىز، بعضى كىثىر :

- يوخ

او مىد سىز او لو روپ . لاكىن سورۇ شماقدان آل گۇئۇرمۇرۇك .

آخىردا مېبت جواب قولاقجا تىر .

- بلى ، يادىما گىلن بىزە و ئۇمېشىدى . ولى ئۇزۇز گى مىلتىت سىز او زامان

چاپا امكان يوخىدى . سئوينجىلەكتابى ئىلىندەن قاپىرىق .

بازاردان چېھىرىق ، بىر عدە مىلسەن قاباقىمىزىدان گىچىرىلر، «انزلى» دن گىلن

مىلسەنلىدىلر. ساواكى لار آتشىنە جواب و ئۇركى كى ئىچىن گىدىرىلر . محمد فەكرە

گىدىرى :

- كاش «على» دە بوجۇنى گۇرۇيدى .

* * *

قاپماجا:

بىزە هەچ فرق ئىلەمۇز
هاوا اولسۇن سو اولسۇن ! .
گىرەك دوشمن ئازىلە
او اولماسىن بو اولسۇن !

بىرلىك

ئۆلکە مىز جانىمىز دىر .
نەفت بىز يەم قانىمىز دىر
بو اىكى سى اولماسا
ايران ظفر چالماسا
نە وارلىق نە دىرىلىك
نە فارس قالار نە دە تورك

جىئىت ١٤٣١ - ١٤٣٢ - ١٤٣٣ - ١٤٣٤

كەنەققۇمۇد
كەنەققۇمۇد
كەنەققۇمۇد
كەنەققۇمۇد
كەنەققۇمۇد

كارترىين

« - ھامى گىرەك بىر اولسۇن ،
آمرىكا نابود اولسۇن !
آمرىكانى نالالارىق ،
بلكە دوشسە چولالارىق !
بىز دئىينە باخماسا ،
جهنمە يولالارىق !

رىگانىندا

بىز چالىرىق

شىطانىندا

تولکو اىلە قارقا *

بىر او خو من دە بېلىم !
 قارقا حىلەنى دوبىدو ،
 پىميرى يېڭە قويىدو ،
 دېنر نافلارىندا توتدو ئىدىمدىكۈن چىكىدى يېڭە
 او خودو بېرىن - بېرىءا
 - راست گىللەيم حىلەكارا
 او لىمادى حىلەكارا .
 كىنجىدى بېخە زمانى
 تولكۇ گۈزە بېئكارا !
 تولكۇ أىرىي - أىرىي باخدى
 كەزلىرىندان ياش آخدى
 آله آلماقچون اۇزۇن
 تولكۇ ژمزەمە ئىتىدى
 بە يۈك ساپىرىن سۈزۇن ،
 - او نداڭى او لاد وطن خامايىدى
 آخ نىچە كىئف چىكـ.لى ئايم ايىدى؟!

ح - معلم

بىر قارقا اوچا ، اوچا ،
 پىنھەر گۈرددو بىر پارچا
 قوندى آغىزىنا آلدى .
 تازاشدان قاناد جالدى
 يول او سەدە كى چەنارا
 قوندى او آلا قارغا .
 آغاچىن كولكە سەندە
 چەمنلىرىن اوستوندە ،
 بىر تولكومور گولورددو
 فارقا اونا گولورددو ! . . .
 تولكۇ فالخىزىدى باشىن ،
 فارقا يا چاتىدى قاشىن .
 آغزىن آجدى سوپىلەدى
 قارقا يا بىلە دىئدى :
 - سەن نە قىشكىن سەن آغوش ئىدى
 سەن نە ملک سەن آغوش ئىدى
 دەنگىن نە قىرى دېر ،
 باخاندا غەم ارىيدىر ؟
 آياقلارىن اينجەدىر ؟!
 او لىدۇز گۆزلى يېجەدىر ؟!
 سىسىن نىچە دېر گولوم ؟

* « باغرى قە، د تولكۇ » منظوسىنى او خۇ دەقدان صۇنرا هەدىيە اندىلەپىشىدیر .

نەر لە آخدى گىنجىدى
 قورودى وقنى گىنجىدى
 نىچە خان - نىچە سلطان
 تەختى بوراقدى گىنجىدى
 بۇ دەنبا يېنجرە دېر
 هەر گەلن باخدى گىنجىدى
 منبىع، عراق توركىرى، انور يەقۇب او غلى
 نەقاپى

عراق توركلىرى

كەركوكى آغلاڭ گۈرددوم
 ميوھسېز باغلاڭ گۈرددوم
 گىردىم باغى دولاڭدىم
 باغانى آغلاڭ گۈرددوم

*

پروفسورد میرزا ابراهیم اف

و ددد قورقود

آذربایجان مجله سی باکی ۱۹۸۰

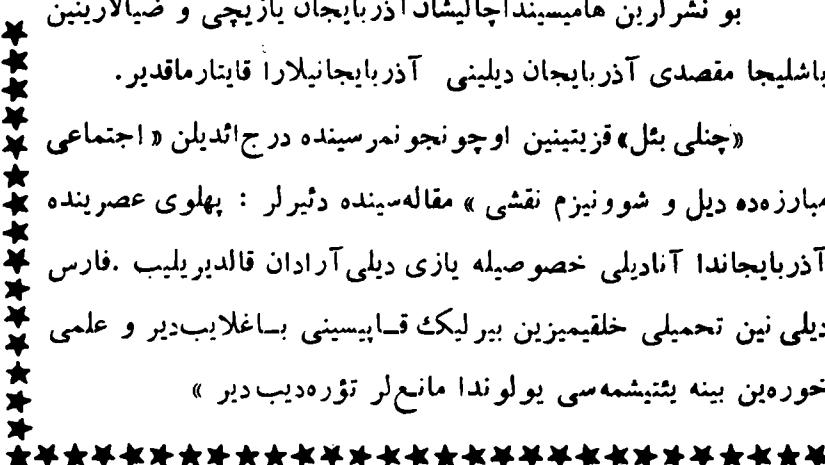
«شاهلهین سوق طوندان صونرا ایران آذربایجانیندا انتشار تاپان
طبعات مختلف جمعیت لر، بیرلیک لر، گروه لار، طرفیندن بوراخیلسادا
بیر مقصد او نلارین هامیسی اوچون سجیبه و بیدیر، آذربایجان خالقینین
ئوز وارلیغین - تاریخینی، مدنیتنی ئوز دوغما دیلیندە اخض ائتمسی.

نشر اولونان غزت و ژورنال لارین آدلارینا فیکیر و ترین:

«چنلى بىل»، «ددد قورقود»، «ئوراوغلو»، «وارلیق»،
«آذربایجان»، «آراز»، «بیرلیک»، «خلق سۇزو»، «اولدوز»،
«اودلار يوردو».

بو نشرلارین هامیسیندا چالىشاد آذربایجان يازىچى و ضيالارينين
باشلىجا مقصدى آذربایجان دىلینى آذربایجانيلارا قايتار ماقدىر.

«چنلى بىل» قزىتىنин اوچونجو نمرسىنده درج ائدىبلن «اجتماعى
مبازىزىدە دىل و شونىزىم نقشى» مقالەسىنده دئىرلر: بېلوي عصرىنده
آذربایجاندا آنادىلى خصوصىلە يازى دىلى آرادان قالدىرىلىپ. فارس
دىلى نىن تەمىلى خلقىمىزىن بيرلیك قاپىسىنى باخلاقىب دىر و علمى
خورەين بىنه يېتىشىمەسى يولوندا مانع لر تۈرە دىب دىر»

باطل

گىچمىش گونسلردىن بېرىنىدە ، اوروجلوق آيىندا دلى حسن ۳ قرانە بېرىدانە بويوک سىنگىك تېرىزىدە حاجى شفيع قنادى نىن جىتىكىنىدە كى جورە كە چى دن آلىر ، گىندىر او تورور مىار - مىار (مهاد مەھىن) كوچەسىنيدە قىچىلارىن او زادىر باشلىرى يا وان سىنگىكى گۇدەمە ئە او ياندان مال ئىمزر حاجى احمد يېشىر دىپىر بالاحسن ، اوروجوو ئىيە يېشىرسىن ؟

دلى حسن دىپىر عمى قارنۇمۇدۇمېببىھە خەلە حوصلم يو خەدور گىچ گورە كە ، حاجى ال چىكمىر اىستىر حنى دليل نصحيت ايلەسین ، بوآندا دلى حسنىن سىملىرى قارشىر ، دىپىر ئە عمى قاج گىشت چور تكە سالماغىوين دالىيىنجا مەملكتەدە مىلۇن - مىلۇن بولۇ ملکى ، ئۇنى ئەرەپلىرى او رەخچە ئەرەپلىرى ئەرەپلىرى او رەخچە ئەرەپلىرى باطل او لمور ، من بىنوا كە يەدى دىپىر ما ندا بېر پۇنزا او نوم يو خىدى ، بېر ئىكە يا وان قورى سىنگىك اوروجومى باطل الىر ؟

نقاپى

دائىم	دىلىم	ايستىبىدى
آزادلىقىن		سسىلىبىدى
«تۈركى او غلونى»		بىسىلىبىدى
بىزىم وطن - بىزىم وطن		
فخر ائدىرم	آدىنا من	

احتكار چىھە لەنەت

آى خلقىن او رە كە فانىن اىچىن لر آيلىن انسانلار اىچىندا او لون انسان سايلىن بىسىر نە قدر ظلم ائدر انسان ائلىنە قوربان ائلەيىب چو خلى جوان جان ائلىنە مىن لر جوانىن قانى جىنوبدا آخىرى شهرت يارادان خلق ويتام باخىرى انصاف دىگىل مى ينفاق انبارە ياساغى آرتاق نىچە مشكلەدە قىاميىن بولۇ چاغى آمرييکادا اوردان قىجىدىب دىشلەرىنى فرھىت تاپاڭر تەز گۆرەجىك اىشلەرىنى لەنەت گەنە لەنەت او نا كى خلقىن آتا انبار ائدە جنسىن كى بەھاسىنە ساتا مىن لر جوانىن فانىنى بر باد ائلەيە صدام يېزىدىن قلىيىنى او شاد ائلەيە ايلەرىم

آزادلىقىن	يولـون	گىدىب
ئۈزۈن حقە	قربان	ائـدىب
بـابـك	، جوانشىر	بـوـبـوـبـ
بـىـزـىـم	وـطـن	- بـىـزـىـم
فـخـر	ائـدىـرم	آـدىـناـ من

بعد از این، زندگی عاشقی عباس صرف مبارزه با شاه عباس می‌شد، و این مبارزه تا باز پس‌گرفتن زن شرعی خود از چنگ هارگاهیان و درباریان و خود شاه ادامه پیدامی کند عباس در طی داستان چندین باد از مرگ‌های هولناک بوسیله کرامت‌های اولیا و انبیاء نجات پیدا می‌کند و به مبارزه بی امان برعلیه سنت‌های پوسیده فتووالی ادامه می‌دهد.

در یکی از فرازهای داستان اشاره به این می‌شود که عاشقی عباس «ا در چاهی عمیق می‌اندازند و تا دهانه چاه پر از منگ می‌کنند». عباس مولای خود «با دری می‌طلبد و حضرت محمد (ص) و حضرت علی (ع) برسچاه حاضر شده و او را نجات می‌دهند عباس با دیدن مولای خود این اشعاد را می‌خواند:

آغalar آغاسی صل على محمد	دولدولون صاحبی قبر آغاسی
جانیزا جان و گرن گلدی ها گلدی	قرآنی او خورام آیه او زولدن
توکولور دور پیمبرین سوزیندن	به ناما زلار دوشوب حقین گلوز ندن
حق عاشقین گلورن گلدی ها گلدی	عاباس دیرر چاغیریرام یاساقی
بیزه قسم اللہ بهشتی باقی	آلاهین رسولی مینیش بوراقی
جانیزا جان و گرن گلدی ها گلدی	

بعد از این مرحله مبارزه حق و باطل قا پیروزی حق ادامه می‌یابد. عاشقی عباس مود حمایت نیروهای بالنده جامعه - بردۀا، ستم‌کشان و نج دیدگان و اولیاء و انبیاء و خلق قواد می‌گیرد در صوتیک همنام او شاه عباس در خانستگاه طبقاتی متفاوت با عاشقی عباس مود پیشتبانی نیروهای میرنده جامعه یعنی فتووالی‌ها و افسران و تاجران و ستم‌گران قرار می‌گیرد. قوادگرفتن نیروهای مذهبی (اولیاء و انبیاء) در ادوگاه عاشقی عباس خودنمایانگر این مسئله است که خلق به انسانه «ترویج مذهب شیعه از طرف شاه»، اعتقادی در طبول تاریخ نداشته و ادبیات شفاهی خلق منجمله «همین منظومه عباس دلیلی کافی بر صحبت این مدعا می‌باشد. چه خلق با قواددادن «هیران اندلوکی خود در این داستان در صفا (دوگاه عاشقی عباس می‌خواهد این مسئله را بشکل تمثیلی نشان می‌دهد که اولیاء و انبیاء از هیچ شاهی» در طول تاریخ دفاع نکرده. و این یعنی بطلان نظریه «ظل الله» شاه و ائمه این آیه که: هرجا پادشاهان و ادی می‌شوند فساد می‌کنند و این یعنی بطلان نظریه «شیعه صفوی» در مقابل «شیعه علوی». دید (نالیستی عاشقی عباس از جویانات بقدی قوی است که چون آینه‌تا انمای، تصویر خواری آذربایجان (اد طول تاریخ داعر معرض دیدم می‌گذارد).

من گزمشم آل‌جاغیله اوجانی یار یولوندا قوربان دلديم بو جانی
شاھلار ویران قویدی آذر بايجانی عباس آغارلار، گلگز کيمی يار گندر
در جاهای دیگر بصراحت اشاره به جنگ‌های فتووالی که بتحريك شاه و میستم حکومتی ادمی شدکرده این جنگ‌های فتووالی تنهای حملت کشان خلق بودند که هستی خود را از دست می‌دادند: شاه حکمی ایله خان اوستونه خان گئتدی آغارلار دلديم ياش يئرینه قان گئتدی
قول بو شالدى، ديل دولاشدى جان گئتدى آخر آپارديلار دارا گلمىدى
در آخر عاشقی عباس از مالیات کمرشکن دولت صفویه و تضادهای طبقاتی موجود در سیستم حکومتی صفویه صحبت کرده مردم را به وحدت کلمه برعلیه خصم می‌خواند:
عباس بو سوزلىرى دى بار سرىتى او خسى وورون سو يو گلسىن دريندن
آل بير اولسا داغ اوينادر يئریندن سوز بير اولسا ضربى كون سيندى رار

شهید

ای قانی انقلابا نثار اولان شهید
وطن یولوندا شوق ایله جانین قوبان شهد
ایللر بوبی بو خلقیمیزین داغ فتگینی
نوز پاک قانی ایله طیب و ظاهر یوغان شهید
حضرت قالیب آنان بزهند کوی او ناقینا
ای حجله‌سی قارا بورونن، نوزلافان شهید
زاریخه قلب، طپیشین جان و تریر او نا
ای نهضت حسین دن الهام آلان شهید
ایللر بوبی او نود میاجاق میلتیم سنی
ای آدى تاریخ ده ابدی لیک قالان شهید
محراب دیر، او قانلی سنتگرینین داشلاری بزه
قربان اولوم مرامینا ای قهرمان شهید
دنیا بوبی حمامه‌لرین دیل به دیل گزیر
حیران قالیب بو ایمانا کل جهان شهید
عشق وطنله شعله لنیر تار و پود و موذ
عاشق دی عشق او دوی ایللر گونش لک یانا شهید
اینگین مزارنین دالیجا گزمه‌سین آنان
نقشین بو قلب لردہ نو بدور مکان شهید
۵۹۰۹۴۲۳

[[[تهران]]]
غلامرضا مجدرفر

بودور منیم آرزیم آ، فارس قارداشیم

*

سن بیلمه سن (هدایتین) دردینی
آنا دیلین، آزادلیقین قدرینی
قوی دیلیمین بیرجه آچیم بندینی
اوندا گورا حوالیم آ، فارس قارداشیم
(هدایت) حصاری

گلاوه

انسان آزادگه لمیش دونیایا نه چون
قویماسان دانیشیم آ، فارس قارداشیم
هر کیمین نوزدیلای نوز خالقی او چون
شیرین دی آی جانیم آفارس قارداشیم

*

او شاق اگر آنسا دیلده دانیشا
تشز تاپار معرفت، تشز پشتر باشا
سوژبو خ فارسی تر کی گشنه لرقوش
بودور استقبالیم، آفارس قارداشیم

*

منیم واردی زنگیـن ادبیـانـیـم
سن قویـمـدـین آنجـاق آـچـیـم قـانـاتـیـم
منیم دورـلـیـ مـانـاهـیـم وـارـقوـیـ سـاتـیـم
قوـیـ سـاتـیـم مـانـاهـیـم آـ، فـارـسـ قـارـداـشـیـم

*

ایل لر بوبی سیخدین آذربایجانی
نه تک آذربایجان هامی ایسرانی
بلوچی، عربی، کردی، ترکمانی
آی انصافیز ظالم آ، فارس قارداشیم

*

گویلوم ایستر هر دقیقه هر زمان
آندا دیلده دیهم آی آذربایجان
مالیم یو خدور سنه جانیم قوربان

یار یشما (مسابقه)

هر اوش دانا سؤالا اگر دوز جواب وئره بېلسەز بېر کتاب جايىزه وئرە جىيوق

تارىخى

- ۱ - آذربایجانین قدیم دولتى اولان «آلبانيا» دولتىندن نېبىلەرسىز ؟
- ۲ - آرىائى لر هجو مىنندان قاباق آذربایجاندا ياشابىان اىكى ائل آدى ؟
- ۳ - آذربایجان ارمىنى لرىندن مشھور بېر تارىخ يازان ؟
- ۴ - آذربایجان آسورى لرىندن بېر شخصىت كى معاصر تارىخىمىزدە (مشرۇطەدن بول طرفە) نقش اوينايىپ ؟
- ۵ - ستار خانىن كىرد يولداشلارىندان بېرىسى ؟
- ۶ - ۱۷ اينجى قرننە آذربایجاندا قىام رەھرى اولان «مېخلى بابا» آدلى بېر كشىش دەن نەبىلەرسىز ؟
- ۷ - ستم مصاعف (ايکى قات ظلم)، يعنى نەمنە؟ و هانسى خلق لرە اولوب ؟
- ۸ - لېبرال لارىن خصو صىت لرى نەدیر؟ و ايکى قات ظولم ايلە نەرابطەسى وار؟
- ۹ - امپر يا بىز مىن جوت قات ظولمونن نە رابطەسى وار؟
- ۱۰ - كارتى و رىگان امپر يا بىز مىن هانسى جناح لارينا باغلىدىلار؟ مذهبى
- ۱۱ - قرآن باخىشى (دېدگاھ قرآن) هر خلقىن آنادىلىنە گورە نەدیر؟
- ۱۲ - آنا دېلىمېز بىن حقيقىدا هانسى حدېث وار؟
- ۱۳ - حضرت علی عليه السلام نهج البلاعىدە تور كلرى نىچە ترسىم اندىب؟ مثبت ياخىنى ؟
- ۱۴ - كىر بلا ميدانىندا تور كى خلقىندن اشتراك ائىدەن وارىدى ياخىنى ؟ اگر وارىدى كېمىدى؟ و هانسى طرفە ايدى؟ (حق ياخىنى باطل جبهەسىنە؟)
- ۱۵ - نسيمى هاردا و نىھ درىسى سو يولدى؟
- ۱۶ - فضل الله نعيمى كىمدى؟ هانسى مكتبى وجودە گىنيردى؟
- ۱۷ - امام بويوردى: هەرسلا بىزىم باشىمېزاڭلادى غربى فەرنگى كېرىدى، غربى فەرنگىنین پىس ائر لرى آذربایجان فەرنگىنین اوستوندە نەدیر؟
- ۱۸ - مجلەمېزىن اسگىكىتلىكى هاراسىن دادى؟ هانسى مطلب لىردىن چوخ خوشۇز گلېرى

بىر عسگەر دىلىندىن

بىر عسگەرمەل اوزمىوشم جانىھەدان

وطن خاطرىنە ، ائل خاطرىنە

بولبول كىمەتلىقىش قەھرىنى چىكىمىشىم

چمن خاطرىنە ، گۈل خاطرىنە

وطن دوشمازىلە دویوش زمانى

اصلان كىمەتلىقىش قەھىنە لىردا ياتمىشام

آزاد ليقا استەلالا چاتماغا

چوخ مەختىپ چىكىمىش غەمە باتمىشام

بايڭ كىمەتلىقىش قەھىنە بويىناسامدا آل قانا

وطن توپراقىنى يادا ساتمارام

منى شەن ياشادان وطن عشقى دىرى

بو عشقى باشىمدان هەچ واخ آتمارام

يالنىز بىر دىنادا بىر دىلىكىم وار

انسان گۈزى قان ياشىلە دولماسىن

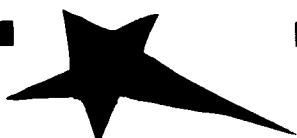
حرمت اولسون آزاد ليقا ھەر زمان

آنما وطن سارالماسىن سولەمسىن

٥٩٩٩٢٢ - خوى

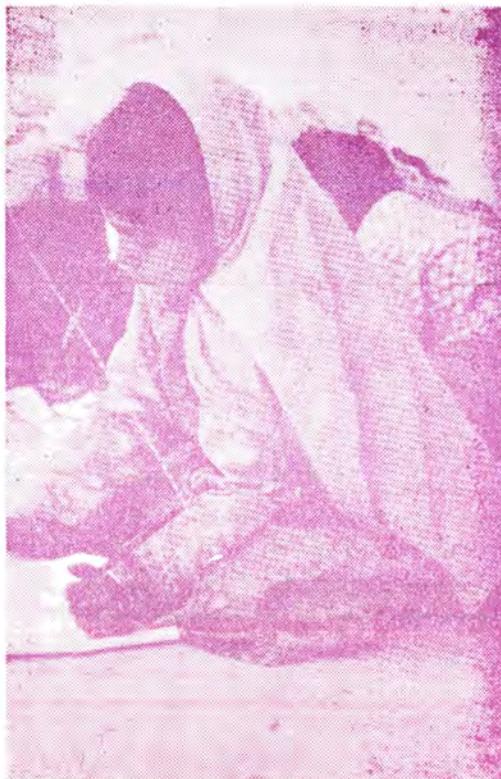
آغ جايلى

و من ایا ته خلق السموات و الارض و اختلاف
الستکم والوانکم ان فی ذالک لایات للعالیین

(روم سوره سی ۲۲ مینجی آیه)

د اوونون (آلاهیین) نشانه لریندن ، یتر و گئی لرین یارانیشی و دیل لرین
و نزادلارین جوره به جور او لماسیدی . بونلار بوتون دنیا انسان لارینا
آلاهیین نشانه لرین گؤستریر . »

ھئچ خلقین ، ھئچ ملتین
دیلینی دانماق او لماز
سندە اى آذر بالام
ئوز دیلیندە او خو ، ياز

استاد شهربارین قازا سئویله دیگى شەرى بۇ نەر ۵۵ ضەميمە دىر

رستمە خانىم آذربايچان ائل لىرىنىن قەرمان آناسى
۱۸۵۰ اينجي ايلده آذربايچانىن زنجان شهرىنده باش وئرمىش بىوڭ خلق
عصيانى نىن باش چىلار يندان بىرى ايمىش . بۇ قەرمان قىز قلينج اوينا تماقىدا ،
و گوللە آتماغدا آد جىخا لمىشدى .